Af Örgütü Genel Merkezine Başvuru - 8 Mayıs 2023

Türkçe çeviri | 4 Kasım 2026. İngilizce kaynak metnin tam çevirisidir; tarihî Türkçe asıl belge değildir.

8 Mayıs 2023

Uluslararası Af Örgütü Sayın Genel Sekreterine ve Uluslararası Yönetim Kurulu Üyelerine,

Güvenlik Araştırmaları ve Hukukun Üstünlüğü isimli derneğimiz, siyasi baskılar ve güvenlik kaygıları nedeniyle Türkiye'den ayrılmak zorunda kalan kolluk yöneticileri ve hukukçular tarafından kurulmuştur. Ocak 2023'te İsviçre'nin Cenevre kentinde faaliyetlerimize başladık. Derneğimiz; demokratik hak ve özgürlükleri savunmayı, insan haklarını ve hukukun üstünlüğünü koruyan uygulamaları desteklemeyi, insan hakları ihlallerini, işkenceyi, soykırımı ve her türlü hukuksuzluk ve adaletsizliği araştırarak kamuoyuna duyurmayı amaçlamaktadır.

"Dünyada İnsan Haklarının Durumu" başlıklı 2022/23 uluslararası yıllık raporunuzun Türkiye bölümünün, daha önce yayımlanan 2020/21 ve 2021/22 raporlarına benzer şekilde, Türkiye'deki insan hakları ihlallerini kısmen veya taraflı biçimde yansıttığını düşünüyoruz.

9 Nisan 2023'te Türkiye'ye ilişkin raporda eksik bırakılan hususlar hakkındaki eleştirilerimizi, açıklamalarımızı ve taleplerimizi Türkiye Şubenizin resmî e-posta adreslerine ilettik. Ancak henüz yanıt alamadık. Türkiye Şubenize sunduğumuz açıklama ve taleplerimiz aşağıdadır:

2022/23 yıllık raporunuzda Türkiye'de yaşanan siyasi ve etnik mağduriyetler ile toplumsal cinsiyete dayalı ayrımcılık konularına yer verdiniz.

Raporda özellikle Dicle Fırat Gazeteciler Derneği, Bitlisli gazeteci Sinan Aygül, Halkların Demokratik Partisi (HDP), İnsan Hakları Derneği ve Diyarbakır merkezli Rosa Kadın Derneği gibi kişi ve kuruluşların etnik temelli mağduriyetleri vurgulanmaktadır.

Türk Tabipleri Birliği Merkez Konseyi, Boğaziçi Üniversitesindeki öğrenci protestoları ve 2016'daki darbe girişimi sonrasında Özgür Gündem gazetesinin kapatılması gibi örneklerle hükûmetle aynı görüşü paylaşmayanların siyasi mağduriyetlerine de değinilmektedir.

Ayrıca LGBTİ+ haklarıyla ilgili toplumsal cinsiyete dayalı ayrımcılık konuları tekrar tekrar ele alınmaktadır.

Ülkede mağdur edilen kişiler olarak Osman Kavala ve Kavala'ya yardım etmekle suçlananlar, Selahattin Demirtaş, Uluslararası Af Örgütü Türkiye Şubesinin eski başkanı Taner Kılıç ve Türk Tabipleri Birliği Başkanı Prof. Dr. Şebnem Korur Fincancı belirtilmektedir.

Raporda bu siyasi, etnik ve toplumsal cinsiyete dayalı mağduriyetlere odaklanmanızı takdir etmekle birlikte, Türkiye'deki mağduriyetlerin bu konularla sınırlı olmadığını vurgulamak isteriz.

Raporda "2016'daki darbe girişiminin ardından kapatılan Özgür Gündem gazetesi" biçiminde bir mağduriyete değinilmiştir. Türkiye'de 2016 darbe girişimi sonrasında yaşanan hak ihlalleri ve mağduriyetler düşünüldüğünde, ilk akla gelenin Özgür Gündem ile sınırlı kalmaması gerektiği kanaatindeyiz.

OHAL İşlemleri İnceleme Komisyonunun resmî internet sitesinde, 2016 sonrasında çıkarılan kanun hükmünde kararnamelerle 125.678 kamu görevinden çıkarma, 3.213 rütbe alma, 270

yurt dışı öğrencilikle ilişik kesme ve 2.761 kurum ve kuruluş kapatma işlemi dâhil toplam 131.922 tedbir işlemi gerçekleştirildiği belirtilmektedir. Bu insan hakları ihlallerinden söz edilmemesi adil ve hakkaniyetli bir yaklaşım değildir.

Raporda pop şarkıcısı Gülşen'in üç gün gözaltında tutulması ve ardından ev hapsine alınması bir insan hakları ihlali örneği olarak gösterilmiştir. Bu elbette bir haksızlıktır. Bununla birlikte, unsurları oluşmamış terör örgütü üyeliği suçlamasıyla binlerce masum insanın cezaevine konulması ve bu kişiler arasındaki annelerin yargılamaları nedeniyle yüzlerce çocuğun cezaevinde bulunması insan hakları ihlali olarak belirtilmemiştir.

Şubat 2023'te Türkiye'nin güneyinde yaşadığımız ağır depremlerin ardından bile yüzlerce depremzedenin burs ve kredi gibi desteklerden yararlanamaması ve devlet yurtlarında veya misafirhanelerinde barındırılmaması, mağduriyetlerin ve hak ihlallerinin 2023'te hız kesmeden sürdüğünü göstermektedir. Buna rağmen raporunuzda, KHK'lerden etkilenen kişiler 2022'de hiç mağduriyet yaşamamış gibi bu hususlara yer verilmemiştir.

Uluslararası bağlamda BM Keyfî Tutuklamalar Çalışma Grubu, 2021'deki adli işlemler sırasında onlarca kişinin işkence ve kötü muameleye maruz kaldığını; özgürlük, adil yargılanma, ifade özgürlüğü ve toplantı özgürlüğü haklarının ihlal edildiğini bildirmiştir.

Ayrıca 2022'de, terör örgütü (FETÖ/PDY) üyeliği suçlamasıyla meslekten çıkarılmış yüzlerce hâkim ve savcının makul şüphe olmaksızın tutuklanması hakkında AİHM, Türkiye için bağlayıcı biçimde özgürlük ve güvenlik haklarının ihlal edildiğine karar vermiştir. Bu husus basında da yer almıştır. Uluslararası bir kuruluş olan Uluslararası Af Örgütü, BM ve AİHM kararlarına katılmamakta ve bu konularda mağduriyet kabul etmemekte midir? Yoksa bu insan hakları ihlallerini kabul ediyorsa, binlerce mağduriyetten bazılarını neden gündeme getirmemektedir?

Türkiye Cumhurbaşkanı Yardımcısı Fuat Oktay, Kasım 2022'de 100'den fazla kişinin Millî İstihbarat Teşkilatı tarafından yabancı ülkelerden zorla kaçırılarak Türkiye'ye getirildiğini açıklamıştır. Bu eylemlere 2022/23 raporunda hiç değinilmeyip 2021/22 raporunda yalnızca iki kişinin bu durumda olduğunun belirtilmesi uygun değildir.

Sonuç olarak, Türkiye'de 2016 sonrasında bir toplumsal grubu ortadan kaldırmak amacıyla hükûmet tarafından gerçekleştirilen hukuksuz ve uluslararası hukuku ihlal eden eylemlerin, Uluslararası Af Örgütünün "Dünyada İnsan Haklarının Durumu" başlıklı raporlarının Türkiye bölümlerinde yer almadığını belirtmek istiyoruz. Mağduriyetler uluslararası kuruluşlar ve mahkemelerce teyit edildiği, bu kişilerin siyasi nedenlerle mağdur edildiği demokratik ülkelerde yaygın biçimde kabul edilerek kendilerine siyasi sığınma hakkı tanındığı hâlde, bu olaylar Uluslararası Af Örgütünce mağduriyet sayılmamakta mıdır? Mağduriyet sayılıyorsa neden raporlara alınmamakta, eklenmeleri için girişimde bulunulacak mıdır?

Öte yandan, kuruluşumuzun sorduğuna benzer konularda bilgi talep eden bir Türk vatandaşına Türkiye Şubenizin verdiği yanıt, ilgili kişinin sosyal medya hesabında 13 Nisan 2023'te paylaşılmıştır. Bu yanıtta şu hususlar belirtilmiştir:

"Yıllık raporlar söylentilere dayanılarak değil, diğer çalışmalar gibi derinlemesine analiz ve ayrıntılı araştırmayla hazırlanır."

"Stratejik öncelikler belirlendiği için Uluslararası Af Örgütü bütün ihlalleri aynı anda izleme, raporlama ve bunlara ilişkin kampanya yürütme iddiasında değildir. Aynı şekilde yıllık raporun bütün insan hakları ihlallerini sıraladığı da ileri sürülmemektedir."

“Dünyada İnsan Haklarının Durumu başlıklı rapor, her ülkeye ayrılan sınırlı sayfa sayısına sığacak biçimde seçilen sınırlı sayıdaki gelişmeyi içerir.”

Bu açıklamalardan anlaşılan hususlar şunlardır:

AİHM ve BM Keyfî Tutuklamalar Çalışma Grubu tarafından ihlal olduğu tespit edilen hususlar, Türkiye Şubenizce söylenti olarak görülmektedir.

Yerel bir gazetenin adı ve bir pop şarkıcısının üç gün gözaltında tutulması stratejik öncelikler arasına alınabilirken, 2022’de 675.036 kişinin adli işleme tabi tutulduğu, 116.702 kişinin mahkûm edildiği ve 125.678 kişinin kamu görevinden çıkarıldığı mağduriyetler dizisi stratejik öncelik sayılmamaktadır. Türkiye Şubesi, bütün insan hakları ihlallerini izleme, raporlama ve bunlara ilişkin kampanya yürütme iddiasında olmadığını belirtmektedir. Bu büyüklükteki insan hakları ihlallerine raporlarınızda yer verilmeyecekse, Güvenlik Araştırmaları ve Hukukun Üstünlüğü Derneği olarak Türkiye’deki insan hakları ihlalleri konusunda size gönüllü danışmanlık sunmaya hazırız.

Türkiye’ye ayrılan sınırlı sayfalara sığacak biçimde seçilen sınırlı sayıdaki insan hakları ihlali arasında Gülşen’in üç günlük gözaltısına yer verilebilirken, yıllardır cezaevinde bulunan binlerce mağdurun durumu tek bir cümleyle dahi ifade edilmemektedir.

Yukarıdaki hususlarda şubenizden yanıt alınamadığından, şeffaflık ilkesi uyarınca sizden bilgi talep ediyoruz.

Uluslararası kuruluşlar ve mahkemeler tarafından teyit edilmesine ve bu mağdurların siyasi nedenlerle mağdur edildiğinin demokratik ülkelerde yaygın biçimde kabul edilmesine rağmen, bu olaylar Uluslararası Af Örgütü tarafından neden insan hakları ihlali olarak tanınmamaktadır?

İhlal olarak tanınıyorlarsa, neden raporlara alınmamaktadır ve eklenmeleri için girişimde bulunulacak mıdır?

Saygılarımızla,

Güvenlik Araştırmaları ve Hukukun Üstünlüğü Derneği Yönetim Kurulu

1200 Cenevre / İsviçre

www.srlswiss.com — info@srlswiss.com